

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

КАРАР

« 01 » 12 2015

№ 425

Аксубаево

2016-2020 елларга авыл территорияләрен тотрыклы үстерү»
муниципаль максатчан программасы

Аксубай муниципаль районының тотрыклы, динамик үсеш нигезендә авыл халкының тормыш сыйфатын күтәрү максатларында Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы башкарма комитеты

КАРАР БИРӘ:

1. Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының «2016-2020 елларга авыл территорияләрен тотрыклы үстерү» муниципаль максатчан программасын (кушымта) расларга

2. Әлеге карарны Аксубай муниципаль районының рәсми сайтында бастырырга <http://aksubayevo.tatarstan.ru>

3. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үз өстемдә калдырам.

Житәкче

А.Ф.Горбунов

Кушымта
Татарстан Республикасы
Аксубай муниципаль районы
Карары белән расланган
01.12.2015 № 425

2016-2020 елларга авыл территорияләрен тотрыклы үстерү ПРОГРАММАСЫ

Паспорт

«Авыл территорияләрен тотрыклы үстерү» муниципаль максатчан
программасы

2016-2020 елларга Аксубай муниципаль районы»

Программаның исеме	- «2016 - 2020 елларга авыл территорияләрен тотрыклы үстерү» район максатчан программасы
Эшләү өчен нигез	- Россия Федерациясе Хөкүмәтенен
Муниципаль заказчы – Программаның координаторы	- Аксубай муниципаль районы башкарма комитеты
Программаны төп эшләп чыгаручы	- Инфраструктур үсеш бүлеге, башкарма комитетның икътисад бүлеге, авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе
Программаның максатлары һәм бурычлары	- Программаның төп максатлары: авыл жирлегендә яшәү өчен уңайлы шартлар тудыру; авыл жирлегендә яшәүче гражданның жирле әһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итүдә катнашуын активлаштыру; авыл жирлегенә һәм авыл яшәү рәвешенә уңай караш формалаштыру. Программаның төп бурычлары түбәндәгеләр: авыл халкының, шул исәптән яшь гаиләләрен һәм яшь белгечләрен,

<p>Программаның иң мөһим максатчан индикаторлары</p>	<p>төзеклэндерелгән торакка ихтыяжларын канәгәтлэндерү; авыл жирлегендә, социаль һәм инженерлык инфраструктурасы объектларында урнашкан торак пунктларны комплекслы төзеклэндерү дәрәжәсен арттыру; авыл жирлегендә яшәүче гражданның жирле инициативаларына грант ярдәме;</p> <p>- 35,1 кв. метр кертү (сатып алу) авыл жирлегендә яшәүче гражданның өчен торак, шул исәптән яшь гаиләләр һәм яшь белгечләр өчен 26,7 мең кв.метр; гомуми белем бирү мәктәпләрен гамәлгә кертү 11 фельдшер-акушерлык 570 урынга 6 мәдәни-ял итү тибындагы учреждение гамәлгә кертү; 8,5 км бүлүче газ челтәрләрен гамәлгә кертү; гамәлгә кертү 114,4 км локаль ;; грант ярдәме алган авыл жирлегендә яшәүче гражданның жирле инициативаларын гамәлгә ашыру.</p>
<p>Программаны гамәлгә ашыру вакыты һәм этаплары</p>	<p>- 2014-2020 еллар I этап - 2014-2017 еллар; II этап - 2018-2020 еллар.</p>
<p>Программаның төп чаралары</p>	<p>- авыл жирлегендә яшәүче гражданның, шул исәптән яшь гаиләләрнең һәм яшь белгечләрнең торак шартларын яхшырту; авыл жирлегендә урнашкан торак пунктларны социаль һәм инженерлык инфраструктурасы объектлары белән комплекслы төзеклэндерү: а) авыл жирлегендә гомуми белем бирү учреждениеләре челтәрен үстерү; б) авыл жирлегендә гомуми практика табибларының фельдшер-акушерлык пунктлары һәм (яисә) офислары челтәрен үстерү; в) авыл жирлегендә мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләр челтәрен үстерү;</p>

- г) авыл жирлегендә газлаштыруны үстерү;
- д) авыл жирлегендә су белән тээмин итүне үстерү;
- е) авыл жирлегендә яшәүче гражданның жирле инициативаларына грант ярдәме.

Программаны финанслау күләмнәре һәм чыганақлары

- Программаны финанслауның гомуми күләме 1674,8 млн. сум тәшкил итә, шул исәптән:
федераль бюджет акчалары - 504,4 млн. сум;
республика бюджеты акчалары 853,9 - млн. сум;
бюджеттан тыш чыганақлар акчалары - 316,5 млн. сум.

Программаны гамәлгә ашыруның көтелә торган нәтижәләре һәм аның социаль-икътисадый нәтижәләлеге күрсәткечләре

- 371 авыл гаиләсе, шул исәптән 283 яшь гаилә һәм яшь белгеч торак шартларын яхшырту;
тузган һәм авария хәлендәге гомуми белем бирү учреждениеләрендә укучыларның санын 620 кешегә кыскарту;
10 фельдшер-акушерлык пункты челтәрен һәм гомуми практика табибларының 5 офисын киңәйтү;
мондый учреждениеләр челтәрен 570 урынга киңәйтү юлы белән авыл халкының мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләр хезмәтләреннән файдалана алуын яхшырту.

I. Проблемага характеристика,

Аграр секторының икътисадый потенциалын үстерү буенча стратегик бурычларны уңышлы хәл итү өчен системалы якин килү таләп ителә, аның мөһим өлеше авылда тормыш дәрәжәсен һәм сыйфатын яхшырту, авыл хужалыгында һәм авыл икътисадының башка тармақларында белгечләр һәм квалификацияле эшчеләр кытлыгын бетерү чараларын гамәлгә ашыру.

Соңгы елларда социаль даирәне һәм авылның инженерлык инфраструктурасын үстерүнең оештыру-икътисадый механизмы үзгәрү нәтижәсендә авыл халкы өчен мәгариф, медицина, мәдәни һәм сәүдә-көнкүреш хезмәтләреннән файдалану кимедә, авылның тормыш эшчәнлегә дәрәжәсе һәм шартлары буенча шәһәрдән артта калуы артты.

Авылда урнашкан социаль өлкәдәге вәзгыять агросәнәгать

комплексының тотрыклы үсешенен социаль-икътисадый шартларын формалаштыруға комачаулуй.

Автомобиль юллары икътисадый үсешкә, социаль бурычларны хәл итүгә ярдәм итә торган инфраструктураның мөһим состав өлеше булып тора. Бүгенге көндә районның гамәлдәге юл-транспорт челтәре авыл хужалыгы товар житештерүчеләренен үсә баручы ихтыяжларына туры килми. Районда гомуми файдаланудагы жирле әһәмияттәге автомобиль юлларының норматив таләпләргә жавап бирми торган озынлыгы гомуми файдаланудагы жирле әһәмияттәге автомобиль юлларының гомуми озынлыгында 33 % тәшкил итә.

Районның муниципаль мәгариф учреждениеләренен матди-техник базасы төп фондларның һәм инженерлык коммуникацияләренен нык тузуы белән характерлана. 30 яшьтән өлкәнрәк 16 гомуми белем бирү учреждениесе.

12 мәдәният йортында 59 млн. сумлык капитал ремонт үткөрү таләп ителә.

Хәзерге вакытта мәдәният учреждениеләре нигездә түләүле хезмәтләрдән акча түләнә торган агымдагы һәм косметик ремонт уздыралар.

Район администрациясе алдына куелган стратегик бурычларны уңышлы хәл итү өчен район аграр секторының икътисадый потенциалын арттыру буенча авылда тормыш дәрәжәсен һәм сыйфатын күтәрү, авыл хужалыгында һәм авыл икътисадының башка тармакларында белгечләр һәм квалификацияле эшчеләр кытлыгын жиңеп чыгу чараларын гамәлгә ашыру өчен системалы якын килү таләп ителә.

Авылның социаль үсеше проблемаларын хәл итү икътисадны тотрыкыландыру һәм тотрыклы үстерүгә күчү процессының мөһим состав өлеше булып тора.

Якын араларга дәүләт аграр сәясәте бурычларынан чыгып һәм авылны социаль үстерү өлкәсендә тәнкыйть хәлен бетерү өчен озак сроклы перспективадан чыгып, авыл жирлекләрендә гамәлгә ашырыла торган социаль үсешкә юнәлтелгән үзара бәйләнгән чаралар комплексы үткәрергә кирәк.

Шулай итеп, Программаны эшләү һәм гамәлгә ашыру зарурлыгы түбәндәге шартларга бәйле:

дәүләт әһәмияте; социаль-сәяси кискенлек һәм аның агросәнәгать комплексының стратегик бурычларын нәтижәле хәл итүне тәмин итә торган хезмәт ресурсларын киңәйтү һәм торгызу өчен социаль уңайлыкның база шартларын формалаштыруга ихтыяжы, шулай ук авыл территорияләрен тотрыклы үстерүне тәмин итү зарурлыгы;

проблеманың тармакара һәм ведомствоара характеры, аны хәл итүгә федераль һәм региональ дәрәжәләрдә закон һәм башкарма хакимият органнарын, жирле үзидарә органнарын, агросәнәгать комплексы оешмаларын һәм авыл халкының ижтимагый берләшмәләрен жәлеп итү зарурлыгы;

авыл жирлегендә социаль өлкәне һәм инженерлык инфраструктурасын үстерүгә дәүләт ярдәменен өстенлеге.

«2014-2017 елларга һәм 2020 елга кадәр чорга авыл территорияләрен тотрыклы үстерү» район максатчан программасы (алга таба - Программа)

Россия Федерациясе Хөкүмәтенен 2012 елның 8 ноябрена 2071-р номерлы курсәтмәсе нигезендә әзерләнде.

Авыл жирлеге (авыл территорияләре) дигәндә әлеге Програмада авыл жирлекләре яисә авыл жирлекләре һәм авыл жирлеге аңлашыла, алар территориясендә авыл хужалыгы продукциясен житештерү һәм эшкәртү белән бәйле эшчәнлек өстенлек иткән муниципаль район чикләрендә гомуми территория белән берләштерелгән авылара территорияләр.

Берничә дистә ел дәвамында авылны комплекслы үстерүдә килеп туган уңайсыз хәлнең төп сәбәпләре булып авыл жирлегендә социаль һәм инженерлык инфраструктурасын үстерүне финанслауның калган принцибы, авыл жирлекләре дәрәжәсендә бюджетларның дотацияләгә өстенлек итүе, авыл жирлегенен вак одисперслы характеры белән бәйле рәвештә авыл территорияләрен комплекслы үстерүнең чыгымнарының югары булуы тора.

Нәтижәдә, авылда уңайсыз демографик вәзгыять туды, авыл территорияләренен ярлылыгы үсә, инженерлык һәм социаль инфраструктураның үсеш дәрәжәсе түбән.

Авыл территорияләрен тискәре социаль-икътисадый үстерүнең интеграль нәтижәсе авыл халкы санының кимүендә чагыла. 2009-2012 елларда авыл халкының саны 4 %ка кимегән. 10 кешегә кадәр халкы булган торак пунктлар - 9, бу 11 процент тәшкил итә.

Авыл жирлекләре структурасын кыскарту һәм ваклау авыл территорияләрен ярлыландыруга һәм ташландыруга, авыл хужалыгы билгеләнешендәге продуктив жирләр әйләнешенән төшөп калуға ярдәм итә, бу Россиянең азык-төлек куркынычсызлыгына гына түгел, геосәяси иминлегенә дә яный.

Моңа шулай ук авыл жирлегендә яшәүнең уңайлылыгы бик түбән булу да ярдәм итә.

Авыл халкының күпчелек өлешенен матди хәле торак төзелешен ипотека кредитлавы системасын кулланырга мөмкинлек бирми. Авыл торак фондын төзекләндерү дәрәжәсе шәһәр дәрәжәсеннән шактый түбән.

Торак шартларын яхшыртуға мохтаж дип танылган гражданның, яшь гаиләләрне һәм яшь белгечләрне торак белән тәмин итү темплары да канәгатьләнерлек дип таныла алмый.

Авыл жирендә яшәү уңайлылыгының түбән булуы авыл халкының, бигрәк тә яшьләренен миграция кәефләренә йогынты ясый. Шулай булгач, аграр тармакның ресурслар потенциалын киңәйтелгән яңарту чыганагы кими.

Авыл территорияләрен социаль-икътисадый үстерүне тәмин итү һәм агросәнәгать житештерүнең нәтижәле эшләве шартларын тудыру өчен Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан авыл жирлегендә урнашкан торак пунктларның социаль һәм инженерлык төзеклегенә дәүләт ярдәмен көчәйтү карары кабул ителде.

Авыл территорияләрен үстерүнең объектив үзенчәлекләрен һәм шәһәр территорияләре белән чагыштырганда авылда яшәү дәрәжәсендәге һәм сыйфатындагы сизелерлек аерманы исәпкә алып, килеп туган вәзгыятьне үзгәртүдә прогресска ирешү бары тик программа-максатчан методны куллану,

шул исәптән бурычларны кую, аны чишү юлларын федераль дәрәжәдә дәүләт ярдәме чараларын жәлеп итеп билгеләү шартларында гына мөмкин.

Россия Федерациясе Хөкүмәтенң 2002 елның 3 декабрәдәгә 858 номерлы карары белән расланган «2013 елга кадәр авылны социаль үстерү» федераль максатчан программасын гамәлгә ашыру барышында авыл территорияләрен комплекслы үстерүдә уңай үзгәрешләр программалы-максатчан алымнан файдалануның күрсәткече булып тора (алга таба - авылны социаль үстерү программасы), «Агросәнәгать комплексын үстерү», «Мәгариф», «Сәламәтлек» өстенлекле милли проектлары, 2008-2012 елларда авыл территорияләренң житештерү һәм инфраструктура потенциалын ныгыту өчен билгеле бер алшартлар тудырган, авыл халкының мәшгульлеген һәм керемнәрен арттыруга, аларның торак шартларын һәм социаль яшәү тирәлеген яхшырту мәсьәләләрен хәл итүгә ярдәм иткән.

«2013 елга кадәр авылны социаль үстерү» федераль максатчан программасы кысаларында үзләренң торак шартларын яхшырттылар: авыл жирлегендә яшәүче 127 граждән, шул исәптән 105 яшь гаилә һәм яшь белгеч (шуларның 7 се яшь белгеч).

Әлеге чараларга 2006 - 2012 елларга 86 942 570 сум федераль һәм республика бюджетлары акчалары бүлеп бирелгән.

Торак шартларын 72 гаилә, 55 гаилә торак урыны алу юлы белән яхшырткан.

«2013 елга кадәр авылны социаль үстерү» федераль максатчан программасы гамәлдә булган чорда түбәндәгә объектлар төзелгән:

- Иске Ибрай авылында торак йортларны су белән тәмин итү - 3900 мең сум.
- Иске Киязлы авылында торак йортларны су белән тәмин итү - 5900 мең сум.
- Иске Савруши авылында су белән тәмин итү системасын яңача төзү - 2160 мең сум.
- Иске Тимошкино авылында ФАП төзелеше - 4200 мең сум.

Урамнарны яктыртуны яхшыртуга һәм светофорның жайланмасына. Аксубай 11 млн. 800 мең сум, ЛЭП шәһәр тибындагы бистәдә капитал ремонтка юнәлтелгән. Аксубай һәм Яңа Ибрай авылы - 2 млн. 800 мең сум.

2012 елда гомуми белем бирү мәктәпләренә капитал ремонт ясау һәм фасадларны ремонтлау программасы буенча 17 млн.705 мең сум акча бүлеп бирелгән, алар дүрт гомуми белем бирү учреждениесен (МБОУ «Аксубай лицей», Иске тимошка урта мәктәбе, Тахтала төп гомуми белем бирү мәктәбе, Иске Адата төп мәктәбе) ремонтлауга юнәлтелгән. Бюджеттан тыш чыганаclar хисабына Арчаның 3 нче мәктәбендә, ике мәктәпкәчә белем бирү учреждениесендә ремонт эшләре башкарылган ("Колобок" балалар бакчасы түбәсен һәм Ст.Тимошкино авылы).

2013 елда өч гомуми белем бирү учреждениесендә (Иске Елга урта мәктәбе, Иске Көзләү урта мәктәбе, 3 нче мәктәп) капитал ремонт башланган, гомуми суммасы 32 млн. 791 мең сум.

2012 елда районның дөвалау учреждениеләрендә беренчел медицина-санитария ярдәмен камилләштерүгә юнәлдерелгән программаны гамәлгә ашыру

дәвам итте. Әлеге программаны гамәлгә ашыруга 2012 елда 15 млн. 900 мең сум акча бүленгән. Иске Ибрай авылында, Караса, Иске Татар Адам, Яна Үзәй, Иске Киязлы, Урмандеево торак пунктларында биш ФАП капиталы табиб амбулаториясе тәмамланды. Иске Тимошкино, Васильевка, Чуаш авылында яңа өч ФАП төзелгән. Енорускино. «Сәламәтлек саклауны модернизацияләү» программасы буенча кабул итү-диагностика бүлеге яңартылды. Гомуми бәясә 5 миллион 500 мең сум булган Аксубай.

2013 елда беренчел медицина-санитария ярдәмен камилләштерүгә юнәлдерелгән программа буенча торак пунктларда ике модульле фельдшер-акушерлык пункты төзүгә 4 млн. 300 мең сум акча бүленгән: (Ерепкино һәм Кызыл Тау). Капиталы ремонтны Трудолобово, Иске Чуаш Адамы, Түбән Татар Майнасы, Мюд, Кривоозеркалар торак пунктларында урнашкан биш ФАПта үткәрәчәкләр.

Авылны социаль үстерү программасын гамәлгә ашырудан уңай нәтижәгә карамастан, программа чараларын гамәлгә ашыру авыл территорияләренең икътисадый потенциалын гомуммилли мәнфәгатьләрдә тулысынча һәм нәтижәле файдалану һәм авыл халкының тормыш сыйфатын яхшырту өчен житәрлек булмаган.

Авыл территорияләрендә урнашкан программа-максатчан методны алга таба да кулланмыйча, проблемалы хәл тагын да катлаулана, бу Россия Федерациясе Президентының Россия Федерациясе Федераль Собраниясенә юлламасында 2012 елның 12 декабрендә куелган азык-төлек продуктлары белән тәмин итүче иң эре ил статусына ирешү һәм яқын елларда азык-төлек төрләренең төп төрләре буенча илнең азык-төлек бәйсезлеген тәмин итү өлкәсендәге бурычларны үтәү куркынычы буенча куя.

Авыл территорияләрен тотрыклы үстерү бурычын хәл итү өчен программа-максатчан методны куллануның максаты түбәндәгечә беркетелгән:

авыл территорияләрен тотрыклы үстерүнең максатчан жайланмаларының авылда тормыш дәрәжәсен һәм сыйфатын күтәрү, икътисадның аграр һәм башка секторларын икътисадый үстерү өчен социаль нигезләр булдыру өлешендә Россиянең социаль-икътисадый үсеш өстенлекләре белән үзара бәйләнеше;

авыл территорияләрендәге социаль проблемаларның аларны хәл итүгә системалы яқын килүне таләп итә торган озак сроклы характеры;

жыелган авыл проблемаларын дәүләт ярдәме чараларын жәлеп итүне таләп итә торган чыгымнарның югары дәрәжәсе.

Шуңа бәйле рәвештә, авыл территорияләрен тотрыклы үстерү Дәүләт программасының өстенлекле юнәлешләре рәтенә кертелгән, аларны гамәлгә ашыру инструменты - әлеге Программа.

II. Программаның төп максатлары һәм бурычлары

Программаны гамәлгә ашыру түбәндәге максатларга ирешү юлы белән авыл территорияләрен тотрыклы үстерү өчен алшартлар тудыруга юнәлдерелгән:

авыл жирлегендә яшәү өчен уңайлы шартлар тудыру;

авыл жирлегендә яшәүче гражданның жирле әһәмияттәге мәсьәләләренә хәл итүдә катнашуын активлаштыру;

авыл жирлегенә һәм авыл яшәү рәвешенә уңай караш формалаштыру.

Программа максатларына ирешү түбәндәге алымнарны исәпкә алып гамәлгә ашырылачак:

- территорияль планлаштыру документлары нигезендә авыл территорияләрен үстерүне комплекслы планлаштыру һәм социаль һәм инженерлык инфраструктурасы объектларын урнаштыру;

- авыл жирлегендә урнашкан, агросәнәгать производствосы үсеш алган, агросәнәгать өлкәсендә инвестиция проектларын гамәлгә ашыру планнары гамәлгә ашырылган яисә гамәлгә ашыру планнары булган торак пунктларның социаль һәм инженерлык инфраструктурасы объектлары белән өстенлекле корылуы;

- дәүләт-хосусый партнерлык механизмнарын файдалану һәм программа чараларын, халыкны һәм оешмаларны да кертеп, финанслау өчен бюджеттан тыш чыганаclar жәлеп итү.

Программаны гамәлгә ашыру этаплап алып барылачак.

Беренче этап (2014-2017 еллар) барлык дәрәжәдәге бюджетлардан дифференциацияләнгән дәүләт ярдәме нигезендә авыл халкының яшәү дәрәжәсендәге һәм сыйфатындагы шактый регионара аермаларны жиңүне күздә тотта.

Программаның беренче этабы тәмамлануга, Россиянең Бөтендөнья сәүдә оешмасында әгъзалыгы шартларында агросәнәгать комплексын адаптацияләү буенча дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыру нәтижәсендә авыл жирлегендә социаль мохит сыйфатына югарырак таләпләрне билгели торган тармак үсешенә югары дәрәжәсенә ирешү күздә тотыла.

Шуңа бәйле рәвештә Программаны гамәлгә ашыруның икенче этабы (2018-2020 еллар) авыл жирендә уңайлы яшәү шартлары тудыруга ихтыяжның фаразлана торган артуы нигезендә авыл жирлекләрен комплекслы үстерү темпларын арттыруны күздә тотта.

Авыл территорияләрен тотрыклы үстерү өлкәсендә дәүләт сәясәте максатларына ирешү өчен Программаны гамәлгә ашыру кысаларында түбәндәге бурычларны хәл итү күздә тотыла:

1) яшәү өчен уңайлы шартлар тудыру өлкәсендә - авыл жирлегендә, социаль һәм инженерлык инфраструктурасы объектларында урнашкан торак пунктларны комплекслы төзекләндерү дәрәжәсен күтәрү һәм авыл халкының төзекләндерелгән торакка, шул исәптән агросәнәгать комплексында инвестиция проектларын гамәлгә ашыру өчен кирәкле яшь гаиләләргә һәм яшь белгечләргә ихтыяжларын канәгатьләндерү.

Күрсәтелгән бурычларны хәл итүнең максатчан индикаторлары түбәндәгеләрдән гыйбарәт:

авыл жирендә яшәүче гражданның өчен, шул исәптән яшь гаиләләр һәм яшь белгечләр өчен торак тапшыру (сатып алу);

авыл жирлегендә гомуми белем бирү учреждениеләрен гамәлгә кертү;

авыл жирлегендә гомуми практика табибларының фельдшер-акушерлык пунктларын һәм (яисә) офисларын гамәлгә кертү;

авыл жирлегендә мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләрне гамәлгә кертү;

авыл жирлегендә бүлүче газ челтәрләрне гамәлгә кертү;

авыл жирлегендә локаль суүткәргечләрне гамәлгә кертү;

2) авыл жирендә яшәүче гражданның жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итүдә катнашуын активлаштыру өлкәсендә - жирле әһәмияттәге аерым ижтимагый әһәмиятле мәсьәләләрне хәл итү буенча авыл жирендә яшәүче гражданны катнашында эшләнгән һәм гамәлгә ашырыла торган жирле инициативаларга грант ярдәме күрсәтү.

Әлеге бурычны хәл итүнең максатчан индикаторы булып грант ярдәме алган авыл жирлегендә яшәүче гражданның жирле инициативаларының гамәлгә ашырылган проектлары саны тора. Авыл территорияләрен үстерүгә еллык мониторинг кысаларында күрсәтелгән проектларны гамәлгә ашыруның нәтижәләлегенә карата халык фикерен ачыклау максатыннан жирле инициативалар проектларын гамәлгә ашыру башкарылган авыл жирлекләрендә яшәүче халыкның социологик сораштыруларын үткәру планлаштырыла;

3) авыл жирлегенә һәм авыл яшәү рәвешенә уңай караш формалаштыру өлкәсендә - Бөтенроссия әһәмиятендәге аерым чаралар (конкурслар, спорт ярышлары) уздыру юлы белән авыл территорияләрен үстерү өлкәсендәге казанышларны бүләкләү һәм популярлаштыру.

Авыл тормышын популярлаштыру буенча гамәлгә ашырылган чаралар саны әлеге бурычның максатчан индикаторы булып тора.

Программа максатларына ирешү өчен авыл территорияләрен тотрыклы үстерү өлкәсендә куелган бурычларны хәл итү кирәклеген нигезләү булып тора:

уңайсыз демографик вәзгыять, ул авыл жирлегендә хезмәт потенциалын формалаштыруга сизелерлек йогынты ясей;

авыл жирлегендә социаль һәм инженерлык инфраструктурасы объектлары белән тәмин ителешнең түбән дәрәжәсе;

авыл жирлегендә торак базары үсеше дәрәжәсе түбән булу һәм авыл халкы өчен торак шартларын яхшырту проблемаларын хәл итү мөмкинлеге булмау;

яшәү тирәлеге буларак авыл жирлегенә канәгатьсезлеге һәм миграция кәефләре арту, шул исәптән авыл яшьләре арасында;

актив гражданлык позициясен формалаштыруга ярдәм итми торган авыл халкының социаль активлыгы түбән булу;

авыл жирлегенә жәлеп итүчәнлеген арттыруга ярдәм итми торган авыл территорияләренә әһәмиятенә һәм үсеш перспективаларына жәмгыятьтә уңай караш булмау.

Программаны гамәлгә ашыруның этаплары һәм еллары буенча максатчан индикаторларның әһәмияте Программага 1 нче һәм 2 нче кушымталарда китерелгән.

III. Программаның чаралары

Программа чаралары исемлеге, авыл территорияләрен үстерүнең заманча торышын һәм фаразларын анализлауны, авылны социаль үстерү

программасын гамэлгэ ашыру нәтижеләрен исәпкә алып, 2020 елга кадәр чорга районның авыл территорияләрен тотрыклы үстерү программасының төп юнәлешләре нигезендә, шулай ук территориаль планлаштыру документлары нигезендә авыл территорияләрен проектлы финанслау һәм аларның үсешен комплекслы планлаштыру принциплары нигезендә авыл территорияләрен үстерүнең социаль-икътисадый проблемаларын хәл итүгә комплекслы якин килүне исәпкә алып формалаштырылды.

Программа составына түбәндәге чаралар кертелгән:

1. Авыл жирендә яшәүче гражданның, шул исәптән яшь гаиләләренң һәм яшь белгечләренң торак шартларын яхшырту.
2. Авыл жирлегендә урнашкан торак пунктларны социаль һәм инженерлык инфраструктурасы объектлары белән комплекслы төзекләндерү:
  - а) авыл жирлегендә гомуми белем бирү учреждениеләре челтәрен үстерү;
  - б) авыл жирлегендә гомуми практика табибларының фельдшер- акушерлык пунктлары һәм (яисә) офислары челтәрен үстерү;
  - в) авыл жирлегендә мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләр челтәрен үстерү;
  - г) авыл жирлегендә газлаштыруны үстерү;
  - д) авыл жирлегендә су белән тәмин итүне үстерү;
  - е) авыл жирлегендә компакт торак төзелешенә мәйданчыкларны комплекслы төзекләндерү проектларын гамэлгә ашыру
3. Авыл жирлегендә яшәүче гражданның жирле инициативаларына грант ярдәме.

Авыл жирлегендә яшәүче гражданның, шул исәптән яшь гаиләләренң һәм яшь белгечләренң торак шартларын яхшырту чараларының максатлары - авыл халкының төзек торакка ихтыяжларын канәгатьләндерү, яшь белгечләренң жәлеп итү һәм аларны авыл жирлегендә беркетү.

Авыл жирендә яшәүче гражданның, шул исәптән яшь гаиләләренң һәм яшь белгечләренң торак шартларын яхшыртудан файдалана алуын арттыру түбәндәге юллар белән гамэлгә ашырыла:

авыл жирлегендә торак төзү һәм сатып алу өчен федераль бюджет акчалары һәм Россия Федерациясе субъектларының берләштерелгән бюджетлары исәбеннән социаль түләүләр бирү;

яшь гаиләләргә һәм яшь белгечләргә наем шартнамәләре буенча бирелә торган торак төзүне (сатып алуны) финанслашу;

торакны төзегәндә (сатып алганда) ипотека торак кредитлавы һәм ана (гаилә) капиталы механизмнарын файдалану;

торак өлкәсендә инвестиция активлыгын стимуллаштыру нигезендә авыл жирлегендә торак төзелеше күләмнәрен арттыру.

Әлеге чараларны гамэлгә ашыруга финанслауның барлык чыганакалары исәбенә торак сатып алуға 2020 елга кадәр 983 млн. сум бүлеп бирү каралган, шул исәптән яшь гаиләләренң һәм яшь белгечләренң торак белән тәмин итүгә

747

млн.

сум.

Финанслауның гомуми күләменнән федераль бюджет акчалары исәбеннән 294

млн. сум бүлөп бирү каралган, шул исәптән яшь гаиләләрне һәм яшь белгечләрне торак белән тәэмин итүгә - 224 млн. сум, республика бюджеты акчалары исәбеннән - 393 млн. сум, шул исәптән яшь гаиләләрне һәм яшь белгечләрне торак белән тәэмин итүгә - 298 млн. сум. Торак төзелешен (сатып алуны) финанслашу өчен бюджеттан тыш чыганаclar хисабына 295 млн. сум жәлеп итү каралган, шул исәптән яшь гаиләләрне һәм яшь белгечләрне торак белән тәэмин итүгә - 224 млн. сум.

Программаны финанслау чыганаclarы һәм гамәлгә ашыру еллары буенча чараны финанслау күләмнәрен бүлү Программага 1 нче кушымтада тәкъдим ителде.

Программаны гамәлгә ашыру чорында 35 мең 130 кв.м. кертү күздә тотыла, шул исәптән 26 мең 680 кв.м яшь гаиләләр һәм яшь белгечләр өчен.

Авыл жирендә яшәүче гражданның, шул исәптән яшь гаиләләрнең һәм яшь белгечләрнең торак шартларын яхшырту чараларын гамәлгә ашыруның максатчан индикаторлары Программага 2 нче кушымтада Программаны гамәлгә ашыру еллары буенча тәкъдим ителде.

Авыл жирендә урнашкан торак пунктларны комплекслы төзекләндерү чараларын гамәлгә ашыру ике юнәлеш буенча гамәлгә ашырыла:

а) комплекслы (проект) алымын исәпкә алып, авыл жирендә урнашкан торак пунктларны, социаль һәм инженерлык инфраструктурасы объектларын төзекләндерү

Әлеге юнәлеш кысаларында авыл жирлегендә түбәндәге социаль һәм инженерлык инфраструктурасы объектлары челтәрен үстерүгә дәүләт ярдәме күрсәтү күздә тотыла:

гомуми белем бирү учреждениеләре;

гомуми практика табибларының фельдшер-акушерлык пунктлары һәм (яисә) офислары;

мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләр;

бүлүче газ челтәрләре;

локаль суүткәргечләр.

Әлеге чараларны гамәлгә ашыруга финанслауның барлык чыганаclarы исәбеннән 2020 елга кадәр әлеге юнәлешләр буенча 611,6 млн. сум бүлөп бирү каралган, шул исәптән федераль бюджет акчалары исәбеннән - 183,5 млн. сум, ТР берләштерелгән бюджетыннан - 413,6 млн. сум, бюджеттан тыш чыганаclarдан - 14,5 млн. сум.

Финанслауның гомуми күләменнән 2020 елга кадәр авыл жирлеген үстерүгә файдалану күздә тотыла:

гомуми белем бирү учреждениеләре - 396,7 млн. сум, шул исәптән федераль бюджет акчалары исәбеннән - 119,00 млн. сум, республика берләштерелгән бюджеты акчалары исәбеннән - 277,7 млн. сум;

гомуми практика табибларының фельдшер-акушерлык пунктлары һәм (яисә) офислары - 25,85 млн. сум, шул исәптән федераль бюджет акчалары

исәбеннән - 7,76 млн. сум, республика берләштерелгән бюджеты акчалары исәбеннән - 18,09 млн. сум;

мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләр - 59,0 млн. сум, шул исәптән федераль бюджет акчалары исәбеннән - 17,8 млн. сум, ТР берләштерелгән бюджеты акчалары исәбеннән - 41,4 млн. сум;

бүлә торган газ челтәрләре - 15,3 млн. сум, шул исәптән федераль бюджет акчалары исәбеннән - 4,6 млн. сум, Татарстан Республикасының берләштерелгән бюджеты акчалары исәбеннән - 7,7 млн. сум бюджеттан тыш чыганаclar - 3,0 млн. сум;

локаль суүткәргечләр - 114,6 млн. сум, шул исәптән федераль бюджет акчалары исәбеннән - 34,4 млн. сум, ТР берләштерелгән бюджеты акчалары исәбеннән - 68,8 млн. сум, бюджеттан тыш чыганаclar - 11,4 млн. сум.

Финанслау чыганаclarы буенча чараларны финанслау күләмнәрен һәм Программаны гамәлгә ашыру елларын бүлү Программага 1 нче кушымтада тәкъдим ителде.

Программаны гамәлгә ашыру чорында 620 укучы урыны, балалар бакчаларында 540 урын, гомуми практика табибларының 15 берәмлеге фельдшер-акушерлык пункты һәм офислары, 570 урын мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләр, 8,5 км бүлү газ челтәрләре, 114,4 км локаль суүткәргечләр кертү күздә тотыла.

Б) авыл жирлегендә компакт торак төзелешенә мәйданчыкларны комплекслы төзекләндерү проектларын гамәлгә ашыру

Күрсәтелгән чараны гамәлгә ашыруга 2020 елга кадәр финанслауның барлык чыганаclarы исәбеннән - 70,00 млн. сум, шул исәптән федераль бюджеттан - 21,00 млн. сум, Россия Федерациясе субъектларының берләштерелгән бюджетларыннан - 42,00 млн. сум һәм бюджеттан тыш чыганаclarдан - 7,00 млн. сум бүлеп бирү каралган.

Гамәлләрне гамәлгә ашыруның максатчан индикаторлары Программага 1 нче кушымтада Программаны гамәлгә ашыру еллары буенча тәкъдим ителде.

Авыл жирлегендә яшәүче гражданның жирле инициативаларына грант ярдәме чараларын гамәлгә ашыруның максатлары түбәндәгеләр:

жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итүдә авыл халкының катнашуын активлаштыру;

жирле үсеш максатларына гражданның, аларның берләшмәләренен, ижтимагый оешмаларның, эшкуарлык берлегенен, муниципаль берәмлекләренен үз матди, хезмәт һәм финанс ресурсларын мобилизацияләү;

авыл жирлегендә авыл территорияләрен тотрыклы үстерү өчен шартлар тудыруга ярдәм итә торган граждан жәмгыяте институтларын булдыру һәм үстерү.

Грантлар ТР хөкүмәте тарафыннан конкурс нигезендә сайлап алынган проектларны тормышка ашыруга бирелә.

Грантлар бирүнең өстенлекле юнәлешләре түбәндәге өлкәдә проектларны гамәлгә ашыру:

авыл жирлекләрен төзекләндерү (тарихи-мәдәни традицияләрне исәпкә алып, авыл жирлегенең бердәм архитектура-планлаштыру чишелешен формалаштыру, ял зоналарын, спорт һәм балалар өчен уен майданчыкларын булдыру һәм төзекләндерү һ.б.);

авыл территорияләрен экологик реабилитацияләү (күлләрне, елгаларны, урман утыртмаларын чистарту һ.б.);

табигать ландшафтларын, тарихи-мәдәни һәйкәлләрне, храмнарны саклау һәм торгызу;

милли мәдәни традицияләргә, халык кәсепләренә һәм кәсепләренә ярдәм итү, авыл туризмын үстерү;

авыл жирлегендә социаль мохитне савыктыру (халыкны алкоголизацияләүгә, наркоманиягә һәм хокук бозуларга каршы көрәш, сәламәт яшәү рәвешен пропагандалау);

авыл жирлегендә яшәүче яшьләргә әхлакый һәм патриотик тәрбия бирү, кызыксынулар буенча ял оештыру, шул исәптән яшь гаиләләр өчен;

халык ижаты, үзешчән сәнгать коллективларының, ял һәм балалар ижат үзәкләренең смотр-конкурсларын үткәрү.

Районның авыл жирлекләрен социаль-иқтисадый үстерү үзенчәлекләрен исәпкә алган проектларны гамәлгә ашыруның башка юнәлешләре дә башкарма хакимият органы тарафыннан билгеләнергә мөмкин.

IV. Программаны ресурслар белән тәмин итүне нигезләү

Программа федераль бюджет, республика бюджетлары һәм бюджеттан тыш чыганаclar хисабына гамәлгә ашырыла.

Программаны финанслауның гомуми күләме 1674,8 млн. сум тәшкил итә (тиешле еллар бәяләрендә), шул исәптән:

федераль бюджет акчалары исәбеннән - 504,4 млн. сум;

республика берләштерелгән бюджеты акчалары исәбеннән 853,9 млн. сум;

бюджеттан тыш чыганаclar хисабына - 316,5 млн. сум.

Финанслау чыганаclarы һәм аларны тоту юнәлешләре буенча Программаны финанслау күләмнәре Программага 2 нче кушымтада китерелгән.

Программа кысаларында федераль бюджет акчаларын файдалануның төп механизмы булып Россия Федерациясе бюджет законнары нигезендә Россия Федерациясе субъектлары бюджетларына субсидияләр рәвешендә бюджетара трансфертлар бирү тора.

Субсидияләр бирү тәртибендә һәм Россия Федерациясе субъектларының башкарма хакимияте органнары белән төзелә торган килешүләрдә билгеләнгән уртақ финанслау шартлары нигезендә берләштерелгән республика бюджеты акчаларын һәм бюджеттан тыш чыганаclarны жәлеп итү күздә тотыла.

Россия Федерациясе субъектлары бюджетларына субсидияләр бирү агросәнәгать комплексын үстерүнең перспектив планнары белән координациядә территорияль

планлаштыру документлары нигезендә эшләнәргә тиешле авыл территорияләрен тотрыклы үстерүнең региональ максатчан программаларын конкурс нигезендә сайлап алу нәтижәләре буенча гамәлгә ашыру күздә тотыла.

V. Программаны гамәлгә ашыру механизмы

Дәүләт заказчысы - Программаның координаторы һәм аны эшләүчесе - Аксубай муниципаль районы башкарма комитеты.

Аксубай муниципаль районы башкарма комитеты Программаның дәүләт заказчылары эшчәнлеген үзара хезмәттәшлектә һәм координацияләүдә Программаны гамәлгә ашыру белән идарә итә, шул исәптән:

Программаны эзерләү һәм гамәлгә ашыру, Программаны раслау, аңа үзгәрешләр кертү, Программаны гамәлгә ашыруны вакытыннан алда туктату, кызыксынган министрлыктар белән килештерү һәм Татарстан Республикасы Икътисадый үсеш министрлыгына тапшыру, шулай ук Программаны гамәлгә ашыру барышы турында доклад эзерләү өчен тулаем җаваплылык тоту;

бюджеттан тыш акчалар җәлеп ителгән федераль бюджет акчаларыннан, берләштерелгән республика бюджеты акчаларыннан файдалануга анализ ясый һәм Программаны гамәлгә ашыруга финанс ресурсларыннан файдалануның нәтижәлелеген арттыру буенча тәкъдимнәр эзерли;

Программа чараларын финанслауга федераль бюджет акчалары исәбеннән субсидияләр бирү турында төзелгән килешүләр кысаларында Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән үзара хезмәттәшлекне жайга салуны тәмин итә.

Программаның муниципаль заказчысы үз вәкаләтләре чикләрендә:

Программа чараларын үз вакытында һәм сыйфатлы эзерләгән һәм гамәлгә ашырган өчен җаваплы була, Программа чараларын гамәлгә ашыруга бүлеп бирелгән акчаларны нәтижәле файдалануны тәмин итә;

Программа чараларын нәтижәле гамәлгә ашыру өчен кирәкле норматив хокукый актлар эшли;

чираттагы финанс елына Программа чаралары һәм аларны гамәлгә ашыру механизмнары буенча чыгымнарын төгәлләштерү буенча тәкъдимнәр кертә;

Программа чараларын финанслауга федераль бюджет акчалары исәбеннән субсидияләр бирү турында Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенең иң югары башкарма органнары белән килешүләр төзи;

Программа чараларын гамәлгә ашыру турында квартал саен хисап алып бара;

Программа чараларын гамәлгә ашыру барышы турында докладлар эзерли;

«Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәренең рәсми сайтында Программа чараларын гамәлгә ашыруның барышы һәм нәтижәләре турында мәгълүмат урнаштыруны оештыра.

VI. Программаны гамәлгә ашыруның социаль-икътисадый һәм экологик нәтижәлелеген бәяләү

Авыл территорияләрен тотрыклы үстерү өчен алшартлар формалаштыру авыл хужалыгы житештерүе күләмнәрен тотрыклы үстерү һәм азык-төлек куркынычсызлыгы бурычларын хәл итү өчен төп шарт булып тора.

Авыл жирендә яшәү уңайлылыгын арттыруга комплекслы якин килүне куллану агросәнәгать комплексында инвестицион активлыкны арттыру, яңа эш урыннары булдыру, жирле бюджетларның салым салына торган базасын киңәйтү һәм тулаем авыл икътисадын үстерүне тәмин итү өчен уңай шартлар тудыруга ярдәм итәчәк.

Программа социаль юнәлешле характер йөртә. Аны гамәлгә ашыруның өстенлекле юнәлешләре - авыл жирлегендә урнашкан торак пунктларны комплекслы төзекләндерү һәм авыл халкының торак шартларын яхшыртуга ярдәм итү. Әлеге чаралар, тулаем алганда, авыл жирендә хезмәт һәм көнкүреш шартларын жиңеләйтүгә юнәлдерелгән һәм демографик хәлне яхшыртуга ярдәм итүнең башка дәүләт чаралары белән беррәттән, авыл жирлегендә туучылар һәм гомер озынлыгын арттыруга ярдәм итә.

Программа чараларын 2020 елга гамәлгә ашыру түбәндәгеләрне тәмин итәргә мөмкинлек бирәчәк:

371 авыл гаиләсенә торак шартларын яхшырту, шул исәптән 283 яшь гаилә һәм яшь белгеч;

авария хәлендә булган гомуми белем бирү учреждениеләрендә укучылар санын 620 кешегә кыскарту;

гомуми практика табибларының фельдшер-акушерлык пунктлары һәм (яисә) офислары челтәрен 15 берәмлеккә киңәйтү;

мондый учреждениеләр челтәрен 570 урынга киңәйтү юлы белән авыл халкының мәдәни-ял итү тибындагы учреждениеләр хезмәтләреннән файдалана алуын яхшырту;

Авыл жирлекләрен инженерлык белән тәмин итү дәрәжәсен арттыру жирле инициативаларның 20 проектына ярдәм итү юлы белән жирле әһәмияткә мәсьәләләрне хәл итүдә гражданның активлыгын күтәрү һәм авыл жирендә яшәүче гражданның катнашуы;

гомуммилли мәнфәгатьләрдә авыл территорияләрен үстерүнең ижтимагый әһәмиятен һәм уңайлы яшәү һәм хезмәт кушымталары өчен авыл жирлегенә жәлеп итүчәнлеген арттыру.